

ADASTRA

ОГЛЯД ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В РЕСПУБЛІЦІ ЧИЛІ НАПРИКІНЦІ 2025 РОКУ

КИЇВ 2025

**ОГЛЯД ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В РЕСПУБЛІЦІ ЧИЛІ
НАПРИКІНЦІ 2025 РОКУ**

Волік Максим,
дослідник аналітичного центру ADASTRA

Діхтяренко Анфіса,
молодший дослідник аналітичного центру ADASTRA

Лозовенко Катерина,
молодший дослідник аналітичного центру ADASTRA

Дослідження аналізує перебіг парламентських і президентських виборів у Чилі наприкінці 2025 року на тлі трансформації політичної системи та зростання суспільної поляризації. У фокусі — посилення ролі парламенту після інституційних реформ, вплив обов'язкового голосування на явку та електоральну

поведінку, а також фрагментація партійного поля. Окрему увагу приділено соціальним настроям, проблемам безпеки й міграції, що сприяли зсуву електорату вправо. Робота підсумовує результати виборів, окреслює конфігурацію сил у Конгресі та президентських перегонах і пропонує прогнози щодо подальшого політичного розвитку Чилі.

Фото на обкладинці: Cámara de Diputados de Chile

Kyiv – 2025

Політична система Чилі

Для більшості держав Латинської Америки характерна сильна влада президента, тому не дивно, що обрання президента викликає значну увагу. Цієї осені в Чилі відбулися не лише президентські вибори, але й парламентські: переобрання сенаторів та депутатів могло виявитися навіть важливішим для політичного процесу країни.

Конституція держави від 1980 року, яка є чинною дотепер, була прийнята в часи диктатури Августо Піночета: вона закріпила непропорційно сильні позиції президента, характерні для авторитарних режимів. Однак, реформи останніх років внесли вагомі зміни до політичної системи Чилі, збільшивши політичну вагу легіслатури. У державі вона представлена двопалатним парламентом, який складається з Сенату (50 місць) та Палати депутатів (155 місць), які відповідають за прийняття законів, контроль за діяльністю уряду та затвердження державного бюджету. Оскільки сенаторів обирають на вісім років, то цьогоріч буде оновлено лише частину з них, у регіонах Аріка і Парінакота, Тарапака, Атакама, Вальпараїсо, Мауле, Арауканія та Айсен.

Із [2022 року](#) в Чилі було відновлене обов'язкове голосування громадян, що значно підвищило явку на виборах. Таким чином, парламент стає більш легітимним, оскільки представляє інтереси ширшого кола населення. До того ж, реформа 2023 року була зосереджена на конституційних органічних законах – себто таких, що займають проміжне місце між Конституцією та звичайними правилами. Органічні закони охоплюють широкий спектр важливих структур: судову систему, прокуратуру чи діяльність Центрального банку. Також вони регулюють концесії на видобуток корисних копалин, які становлять основу економіки Чилі.

Тепер для їхнього прийняття потрібна лише проста більшість голосів у парламенті, що значно збільшує його вплив на ухвалення важливих законів та політичний курс держави. Парламент може безпосередньо змінювати їхню роботу, оскільки вона регулюється цими законами. Через зміну конституційної архітектури в Чилі варто більш пильно придивитися, хто відіграватиме провідну роль на парламентських виборах цього року. Очевидно, що парламент має простір для визначення подальшої моделі економічного розвитку держави. Отже, влада над державними інституціями в Чилі належить парламенту.

Вибори в парламент-2025

Важливо, що в Чилі парламентські вибори проходять [за системою д'Ондта](#), яка передбачає, що більше місць отримають ті групи, що мають найбільше голосів, у той час як найменші за кількістю голосів ризикують їх не отримати: це означає, що для отримання місця в Національному Конгресі партіям вигідно об'єднуватися в коаліції та формувати пакти.

Інший суттєвий фактор полягає в тому, що це система відкритих списків: у виборців є можливість проголосувати за певного кандидата, а не за всіх зі списку. Таким чином, один популярний кандидат від коаліції, який набрав багато голосів, може забезпечити місця для інших її кандидатів, що отримали значно менше прихильності. Також існують [обмеження](#) на переобрання: депутати можуть балотуватися на три терміни поспіль, що в сукупності складає дванадцять років, а сенатори – на два строки, які разом тривають шістнадцять років.

Партії реєструють свою участь у виборчій службі Чилі під назвою [Servel](#), усього було оприлюднено [п'ять пактів](#). Повний список кандидатів у депутати (1091 кандидати) та сенатори (130 кандидатів) було опубліковано [1 вересня](#).

Зміни для Чилі (Cambio por Chile)

- Республіканська партія Чилі (Partido Republicano de Chile)
- Національна лібертаріанська партія (Partido Nacional Libertario)
- Соціал-християнська партія (Partido Social Cristiano)
- незалежні політики

Цей пакт представляє крайні праві сили в Чилі. Хосе Антоніо Каст – представник Республіканської партії, який займає другу позицію в президентських опитуваннях з невеликим відривом, за даними [RadarElectoral](#). У 2019 році він став засновником Республіканської партії, яка відстоює християнські консервативні цінності. Також саме Антоніо Каст був головним суперником чинного президента Габріеля Борича на президентських виборах 2021 року. Іншим кандидатом, який посідає 4-ту позицію з 10–11%, є Йоганнес Кайзер від Національної лібертаріанської партії.

Крайні праві зосереджують увагу на актуальних проблемах злочинності та міграції. Критика чинного президента Габріеля Борича великою мірою об'єднує республіканців та соціал-християн, які формують свої позиції на тлі відчуття незахищеності в суспільстві та вразливості до економічних проблем.

Ліва народно-екологічна, анімалістична, гуманістична та екологічна коаліція (Izquierda Ecologista Popular Animalista y Humanista)

- Гуманістична партія (Partido Humanista)
- Партія рівність (Igualdad)
- незалежні політики

Єдність для Чилі (Unidad por Chile)

- Соціалістична партія Чилі (Partido Socialista de Chile)
- Широкий фронт (Frente Amplio)
- Комуністична партія Чилі (Partido Comunista de Chile)
- Демократична християнська партія (Partido Demócrata Cristiano)
- Ліберальна партія Чилі (Partido Liberal de Chile)
- Партія за демократію (Partido por la Democracia)
- Радикальна партія Чилі (Partido Radical de Chile)
- незалежні політики

У цьому пакті представлені об'єднані ліві та лівоцентричні партії Чилі. Наразі саме лівий фланг представляє чинного президента Габріеля Борича. Альянсу лівих протистоятимуть праві кандидати, проте реєстрація пакту підсилює їхні шанси на виграш. Жанет Хара, яка залишається лідером у перегонах на посаду президента в соціологічних опитуваннях, належить до Комуністичної партії, яка є в пакті Єдність для Чилі.

Велике і єдине Чилі (Chile Grande y Unido)

- Національне оновлення (Renovación Nacional)
- Незалежний демократичний союз (Unión Demócrata Independiente)
- Політична еволюція (Evolución Política)
- Демократична партія Чилі (Partido Demócratas Chile)
- незалежні політики

До пакту належать традиційні праві та центристи. Основу правоцентристських сил складає коаліція Chile Vamos, до якої входять Національне оновлення, Незалежний демократичний союз та Політична еволюція. Вона була утворена в 2015 році. На президентських виборах Chile Vamos представляє Евелін Маттеї, яка посідає третє місце за суспільними опитуваннями на посаду лідера держави.

У крилі правих немає суцільної єдності, оскільки радикальні представники сформували власний пакт. Згуртованість могла б створити значний опір лівим, тому праві пішли на зближення з центристами.

Зелені, регіоналісти та гуманісти (Verdes, Regionalistas y Humanistas)

- Регіональна зелена соціальна федерація (Federación Regionalista Verde Social)
- Партія Гуманістична дія (Partido Acción Humanista)
- незалежні політики

Об'єднання партій в межах цих п'яти пактів підвищує їхні шанси отримати більше місць в парламенті. Однак також є такі партії, що вирішили балотуватися окремо. Серед них є *Рух жовтих за Чилі* (Movimiento Amarillos por Chile), центристи, що критикують як ідеї крайніх лівих, так і правих. Вони не об'єднуються з іншими, наголошуючи на власній незалежності. Також поза пактами *Народна партія* (Partido de la Gente). Її лідер – Франко Парізі, який є одним з кандидатів на президентських виборах. Інші самостійні партії: *Народний зелений альянс* (Partido Alianza Verde Popular), орієнтований на захист тварин та екологічні питання; *Партія екологів-зелених* (Partido Ecologista Verde), *Револьюційна партія працівників* (Partido de Trabajadores Revolucionarios) та *Прогресивна партія* (Partido Progresista).

Також можна помітити незалежних кандидатів усередині коаліцій. Вони можуть не пов'язувати себе з жодною партією, але мати певну ідеологічну близькість із коаліцією, яка надала їм підтримку. З іншого боку, зустрічаються незалежні кандидати поза коаліціями, які зазвичай не мають прихильності до якоїсь конкретної політичної сили, вони розташовуються в самому кінці бюлетеня.

Велику кількість політичних партій в Чилі можна пояснити надмірним індивідуалізмом. Коли лідери втрачають лідерство всередині партії, то часто йдуть і формують власну: звідти походить тенденція до фрагментації на парламентських виборах. У такому разі популярність та особисті характеристики стають вирішальними для кандидатів. Усього в Чилі нараховується 24 політичні партії, вісімнадцять з яких зареєстровані в межах пактів на парламентських виборах 2025 року, а інші шість балотуються самостійно.

Соціальні настрої в Чилі

Важливою складовою комплексного дослідження майбутніх виборів у Чилі стають поточні соціальні настрої та проблеми, що панують у суспільстві. У країні достатньо низький рівень соціальної згуртованості за оцінками [Center for Conflict and Social Cohesion Studies \(COES\) у 2022 році](#). Соціальне напруження стало очевидним з 2019-2020 років, коли в Чилі відбулася серія масових демонстрацій під назвою «Соціальний спалах». Суспільство почало тиснути на проведення конституційної реформи, яку, зрештою, так і не було прийнято. Уже помітний спад вертикальної згуртованості, яка характеризує взаємодію між державою та громадянами, відбувся після 2020 року, коли світом пройшла пандемія, згідно з оцінками COES. За таких умов у країні достатньо низький рівень довіри до влади, зокрема Конгресу. Наразі [рівень несхвалення](#) президента Габріеля Борича становить 60%, а уряду – 63%. Хоч такий відсоток видається значним, усе ж несхвалення попередніх президентів було значно більше: у Себастьяна Піньєри (2010–2014; 2018–2022) він сягав 87%, а в Мішель Бачелет (2014–2018) – 79%. Якщо так само порівнювати підтримку урядів, то за Піньєри рівень несхвалення доходив до 87%, а за Бачелет – 85%.

Горизонтальна єдність, яка характеризує взаємодію громадян між собою, перебуває на ще нижчому рівні: вона суттєво погіршилась з 2022 року. Основний показник – небезпека в суспільстві, яка проявляється високим ступенем злочинності. Також у Чилі слабе економічне зростання, збільшується рівень безробіття. Значною проблемою залишається нестача державної освіти та послуг з охорони здоров'я. На порядку денному передвиборчих дебатів стала [нелегальна міграція](#). За оцінками Національної міграційної служби (SERMIG) на кінець 2023 року 17,6 % з 1,9 млн іноземців у Чилі не мали документів, більшість з яких становлять венесуельці. Приводом для цього стають постійні сутички на основі культурних розбіжностей, які відбуваються в школах, на вулицях та в різних громадських місцях. З одного боку, визнається необхідність кращого контролю над кордонами та налагодження комунікації з сусідніми країнами стосовно мігрантів, з іншого – зберігається

розбіжність поглядів щодо заходів, яких варто вживати. Крайні праві пропонують повністю закрити кордони та встановити механізми регулювання. Ще [в 2024 році](#) Хосе Антоніо Каст пропонував Чилі побудувати стіну на кордоні з Болівією, щоб зупинити нелегальну міграцію на півночі. Така ідея в нього з'явилася після візиту в Угорщину, де Віктор Орбан ще раніше надав розпорядження встановити паркан заввишки 4 метри, щоб подолати міграційну проблему, яка охопила всю Європу. Ці погляди Каст поділяв іще під час попередніх президентських виборах 2021 року, коли він пропонував викопати канали на північному кордоні. Зараз його бачення стає близьким для багатьох громадян Чилі, що показують соціальні опитування.

Іншою важливою складовою міграційної політики є правильне [інтеграційне бачення](#). Аргументом на користь мігрантів, які здебільшого виконують сільськогосподарську роботу, стала нестача робочої сили в країні. Однак з нею ситуація не критична, оскільки дефіцит оцінюється близько в 150 000 осіб. Усе важливішим стає ефективне інтегрування мігрантів до економіки країни шляхом покращення інституцій: консульські служби мають гарантувати швидке оформлення документів, а школи забезпечувати належну освіту для дітей мігрантів. При цьому саме комплексна політика може бути ключем до соціальної єдності, якої не вистачає Чилі. Зрештою, це питання є одним із факторів, що призводить до поляризації поглядів та взаємної недовіри. Такі проблеми породжують негативні міжнародно-політичні наслідки. Іншою безпековою проблемою Чилі стала нелегальна наркоторгівля. Проблеми з контролем над кордонами посилюють контрабанду та соціальну напругу. У Чилі вже існують проблеми з наркотрафіком, які здебільшого загострилися через Венесуелу. Це стає актуальним викликом в контексті боротьби адміністрації Президента США Дональда Трампа з наркотрафіком. Наразі під приціл потрапила Венесуела, але це не виключає регіональну небезпеку для інших держав Латинської Америки, зокрема Чилі.

Оскільки в Чилі обов'язкове голосування на виборах було введено не так давно, важливо розглянути погляди різних соціальних груп країни, які раніше не брали активної участі в голосуванні. Велика частина суспільства намагається бути відстороненою від політики та не цікавиться виборчим процесом, проте нині ж кожна особа, яка досягла 18 років і ігнорує вибори, отримує штраф за неявку. Якщо раніше, коли відбувалися президентські вибори 2021 року, участь брало близько 7 млн людей, то в 2025 році їхня кількість становитиме понад 15,8 млн людей. Таке різке збільшення виборців змушує по-іншому оцінити той факт, що Габрієля Борича обрали 55,8% голосів. Найбільшу частину тих, хто не голосував на попередніх (добровільних) виборах, становлять молодь і робочий клас. Вони, імовірно, будуть підтримувати опозицію до теперішнього уряду Борича, оскільки молоді люди зазвичай тяжіють до більш радикальних поглядів.

[Динаміка політичних поглядів](#) чилійців з 2020 по 2025 роки свідчить, що підтримка широких мас зсунулась на правий фланг. Підтримка лівих впала за цей час від 26% до 19%, а правих навпаки зросла з 18% до 38%, згідно з опитуваннями Criteria у жовтні 2025 року. Водночас стає все менше тих, хто не визначився зі своїми політичними поглядами. Навіть поточна ситуація з підтримкою кандидатів у президенти демонструє, що в топ-3 увійшли двоє з правих партій: Хосе Антоніо Каста й Евелін Маттеї. Це збільшує шанси правого крила зміцнити свої позиції при владі. Зараз під час виборів у Чилі можна спостерігати серйозну розбіжність поглядів, яка впливає на вибір майбутнього президента. Жанет Хара належить до лівої Комуністичної партії, а її опонент Хосе Антоніо Каста – до праворадикальної Республіканської партії.

Проблеми для парламенту

Роздробленість парламенту може стати суттєвою перепорою для впровадження ефективної політики. Вона здатна гальмувати реальні зміни, якщо Національний Конгрес не досягне достатньої узгодженості та не дійде до спільних рішень. Оскільки в Чилі на парламентських виборах представлено 24 партії, такий політичний плюралізм часто стає на заваді формування сталої більшості в парламенті. Це впливає на ефективність керівництва державою, адже дотримуватися

одного й того ж курсу стає складніше. Таким чином, від спроможності сформувати коаліцію залежить здатність парламенту вийти з глухого кута.

Два попередніх парламенти зіткнулися з рядом проблем через неспроможність сформувати більшість. Себастьян Пінєра, який обіймав посаду президента з 2018 до 2022 вже вдруге, зіштовхнувся з серйозними викликами: якраз в 2019 році розпочалася серія соціальних демонстрацій Estalido Social. Суспільне незадоволення посилили пандемія та проблеми з мігрантами. Виклики не обійшли й уряд Габріеля Борича: у парламенті спостерігалася політична поляризація, а в країні продовжували наростати соціальна напруга й тенденція до підтримки правих сил. Якщо парламент після виборів 2025 року повторить долю попередників, то не зможе вживати ефективних заходів. Без вирішення фундаментальних соціальних проблем новий склад Конгресу не буде функціонувати ефективно. Одним з першочергових завдань повинно стати викорінення недовіри – як у суспільстві, так і до державних структур.

Результати парламентських виборів

За результатами парламентських виборів у Чилі, які пройшли 16 листопада 2025 року, кількість радикальних правих сил значно зросла. Республіканців, які значно збільшили своє представництво, очолює Хосе Антоніо Каст - кандидат президентських виборів, який успішно пройшов у другий тур. У виграшній позиції опинилася коаліція “Зміни для Чилі”, до якої входили Республіканська партія Чилі, Національна лібертаріанська та Соціал-християнська партії. Кількість її представників зросла з 15 до 42 у Палаті депутатів, що свідчить про її успіх. Разом з традиційними правими - коаліцією “Велике і єдине Чилі”, які отримали 34 місця, вони зайняли 76 місць в нижній палаті парламенту. При цьому остання коаліція втратила позиції, адже раніше вона мала 53 депутати. Такі результати стають черговим доказом того, що Чилі заповнили радикальні настрої, а помірковані відійшли на другий план.

Однак усе ж праві не змогли отримати більшість в Палаті депутатів, яка становить 77 місць. Якщо говорити про ліві сили, то вони разом становлять в нижній палаті 64 місця. Правляча коаліція “Єдність для Чилі”, найбільшими представниками якої виступають Комуністична партія та Широкий фронт Габріеля Борича, зайняла 61 місце. Тим не менш, це свідчить про їхню поразку, оскільки раніше вона мала 72 місця. “Ліва народно-екологічна, анімалістична, гуманістична та екологічна” коаліція зайняла всього 3 місця.

Варто відзначити, що аж 14 місць в Палаті депутатів отримала Народна партія, очолювана Франко Парізі. Це доволі багато як для сили, що виступала незалежно, відмовившись реєструвати пакт з лівими чи правими. Парізі більше підіграє на популістичних настроях, але тепер голоси його партії будуть вирішальними для прийняття певних рішень в парламенті. У Сенаті переважну силу мають праві: традиціоналісти мають 18 місць, а “Зміни для Чилі” також суттєво збільшили своє представництво з 1 до 7 сенаторів. Усього праві займають 25 з 50 місць у верхній палаті парламенту.

Таке різноманіття в парламенті, де досі прослідковується поляризація між правими та лівими, створює виклики для управління державою. Хоча й прослідковується значний зсув до радикальних поглядів, переважно правих, необхідний певний час, щоб адаптуватися до цих змін.

Президентські вибори

Новообраний глава держави вступить на посаду після лівоцентриста Габріеля Борича. Інавгурація запланована на 11 березня 2026 року. Ці вибори є історичними. Це перші президентські вибори з моменту повернення до демократії у 1990 році після диктатури Аугусто Піночета, що проводяться за системою автоматичної реєстрації у виборчих списках та обов’язкового голосування.

Обов'язкове голосування має давню традицію в Чилі: воно існувало ще за Конституції 1925 року і зберігалося після переходу до демократії. Лише у 2012 році країна тимчасово відмовилася від нього, запровадивши автоматичну реєстрацію виборців і добровільну участь у голосуванні.

Нова виборча система змушує прийти на дільниці громадян, які зазвичай не виявляють інтересу до політики або взагалі її відкидають. Згідно з опитуваннями, такі виборці є більш мінливими та схильні визначати свій вибір в останній момент. Крім того, вони більш прихильні до правих поглядів. Їхнє залучення значно підвищує загальну явку, але й водночас збільшує невизначеність та інтригу щодо кінцевого результату політичних перегонів.

18 серпня закінчився термін реєстрації на вибори президента. На цей раз свою кандидатуру висунули вісім кандидатів. Процедура вимагає набрання 35 тисяч голосів для того, щоб бути затвердженим кандидатом. Що цікаво, ідеологічний розклад виборів цього разу є рівноцінним: чотири кандидати від правих та чотири кандидати від лівих. Троє із восьми претендентів балотуються вперше, тоді як інші п'ятеро вже висували свою кандидатуру на пост глави держави як мінімум один раз.

Політичний портрет кандидатів

Для повного розуміння всіх політичних тонкощів цих президентських виборів, ознайомимось з біографією та бекграундом кожного кандидата:

Жозе Антоніо Каст

59-річний юрист і політик, який сьогодні очолює Республіканську партію, вирушає у свою третю президентську кампанію. У 2021 році він дійшов до другого туру, але зазнав поразки від Габріеля Борича. Раніше, протягом чотирьох каденцій (2002–2018), Каст працював депутатом, а після виходу з правої партії UDI (Unión Demócrata Independiente) у 2016 році заснував власну політичну силу, що позиціонується правіше традиційних партій.

Відомий своїм консервативним світоглядом, Каст відстоює ідею «меншого державного апарату», критикує політичних функціонерів, які, на його думку, працюють більше на партії, ніж на країну. Послідовно виступає проти абортів і за жорсткішу міграційну політику. Під час попередніх виборів він навіть пропонував ліквідувати Міністерство у справах жінок

Окремим і найбільш суперечливим аспектом його політичної біографії була позиція щодо військового режиму Аугусто Піночета (1973–1990). Каст відкрито захищав цей режим і свого часу стверджував, що «якби Піночет був живий, він би проголосував за мене». Його родинні зв'язки також підживлювали суспільні дискусії: старший брат Каста, Мігель Каст, був міністром і президентом Центрального банку в уряді Піночета – режимі, відповідальному за системні порушення прав людини, включно із тортурами, вбивствами та зникненнями тисяч людей.

Сам Каст заперечував підтримку цих злочинів, але й він неодноразово викликав критику своїми висловлюваннями. Зокрема, під час першої президентської кампанії він заявив, що «в уряді військових було зроблено багато речей заради прав людини інших людей», що спричинило широкий резонанс і поглибило його асоціації з авторитарним минулим країни..

Франко Парісі

57-річний економіст і викладач Франко Парісі втретє балотується на пост президента. Уперше він спробував свої сили ще у 2013 році, позиціонуючи себе як кандидат «поза політичним істеблішментом». У 2021 році, вже під прапорами правопопулістської Партії людей (Partido de la Gente), він здивував тим, що провів усю кампанію, перебуваючи у США, де працював, і навіть без особистої присутності зумів заручитися підтримкою виборців.

Його політична стратегія незмінна: Парісі виступає проти традиційних партій і політичної еліти, намагаючись говорити з виборцем напряду. Попри втрату впливу PDG у парламенті після масових відставок депутатів, він знову отримав висунення від цієї сили.

Евелін Маттеї

Одна з ключових фігур чилійських правих, яка вже не одне десятиліття відіграє помітну роль у політичному житті країни. Свою кар'єру вона розпочала ще на початку 1990-х і відтоді встигла побувати депутаткою, сенаторкою, міністеркою, меркою, а у 2013 році вже виходила на президентську арену, де прогнала Мішель Бачелет.

Сьогодні Маттеї є головною представницею традиційних правих, заручившись підтримкою партій Національне оновлення (Renovación Nacional), Незалежний демократичний союз (Unión Demócrata Independiente) та Евополі (Evolución Política). Ба більше, до її табору приєдналися й центристські сили – Демократи (Demócratas) та Жовті за Чилі (Amarillos por Chile), які продовжують спадок колишньої коаліції «Концертасьон» (Concertación), з якою Маттеї свого часу активно боролася.

Жанетт Хара

Кандидатка від правлячого блоку, що була визначена через внутрішні праймеріз, у яких вона впевнено перемогла трьох інших претендентів з результатом 60%. Що цікаво, Хара є представницею Комуністичної партії Чилі (Partido Comunista de Chile), колишня міністерка праці в уряді Габріеля Борича, Хара стала першою політичною фігурою від комуністів із реальними шансами пройти до другого туру після відновлення демократії.

Попри те, що сама партія традиційно викликає значний антагонізм у чилійському суспільстві, Жанетт Хара змогла розширити власну підтримку завдяки особистій харизмі та соціальній близькості. Вона походить із сім'ї середнього класу, навчалася в державній школі, а вищу освіту здобула спершу з державного управління, згодом – із права. Її соціальне походження та скромна біографія додають додаткового символізму її кандидатурі.

Марко Енрікес-Омінамі

Колишній депутат-соціаліст і засновник нині розпущеної Прогресивної партії (Partido Progresista), цього року встановив рекорд: він уже вп'яте балотується в президенти, ставши політиком, який найдовше й найбільше разів намагався очолити Чилі після відновлення демократії у 1990. Таким чином він навіть перевищив кількість спроб легендарного соціаліста Сальвадора Альєнде, котрий був кандидатом чотири рази. Найуспішнішою для нього стала перша кампанія 2009 року. Відтоді він щоразу намагається позиціонувати себе як альтернативу традиційним партіям.

Ідеологічно він належить до лівоцентристського спектра: поєднує прихильність до ринкової економіки з ідеєю сильнішої ролі держави. Має вкрай низькі шанси на вихід у другий тур, проте залишається впізнаваною політичною особою.

Гарольд Мейн-Ніколлс

Журналіст і спортивний функціонер, який вперше виходить на політичну арену, ставши незалежним кандидатом у президенти. Він відомий передусім як колишній голова Національної асоціації професійного футболу Чилі (Asociación Nacional de Fútbol Profesional) та один із керівників ФІФА у 1990-2010-х роках.

Оголосивши про намір балотуватися, він отримав пропозиції підтримки від різних політичних сил – від правих до лівих, але принципово відхилив їх і вирішив йти як незалежний, заручившись необхідними 35 тисячами підписів. Його політична ідентичність поки що не цілком визначена, проте

кандидат намагається апелювати до виборців центру, які відчують брак власної репрезентації. Соціологи відводять йому лише 1% підтримки.

Едуардо Артес

Едуардо Артес – викладач початкової освіти та багаторічний політичний діяч радикально-лівої течії. Президентські вибори 2025 року стануть для нього вже третьою спробою здобути посаду глави держави: раніше він балотувався у 2017 та 2021 роках від крайньої лівої партії Патріотичний союз (Unión Patriótica, UPA), що припинила існування у 2022 році. Цього разу Артес вирішив іти на вибори як незалежний кандидат, зібравши необхідні підписи для висування.

Його політичні позиції вирізняються помітною радикальністю навіть у порівнянні з традиційними лівими Чилі. Артес відомий симпатіями до режимів КНДР, Венесуели та Нікарагуа, а також переконанням, що Комуністична партія Чилі насправді має «соціал-демократичний характер». Нині його електоральні позиції вкрай слабкі, соціологічні опитування відводять йому менше відсотка підтримки.

Йоганнес Кайзер

Йоганнес Кайзер – депутат та лідер ультраправої Національно-лібертаріанської партії (Partido Nacional Libertario), створеної після його виходу з Республіканської партії (Partido Republicano) через суперечності щодо другого конституційного процесу. Бере участь у президентських виборах уперше. Кайзер відомий радикальними позиціями щодо безпеки, міграції, економічних свобод та ролі держави. Він підтримує переворот 1973 року, право на володіння зброєю, висловлювався проти вакцинації й неодноразово опинявся в центрі скандалів, зокрема через заяву про доцільність виборчого права для жінок.

До політики здобув популярність як ютубер, а в минулому працював у сфері обслуговування в Австрії. Йому 49 років. Його підтримка значно зросла в останні місяці перед виборами. Поговоримо про це детальніше у наступних розділах.

Боротьба за президентське крісло. Ліві VS праві

Попри наявність восьми кандидатів, що балотувалися, реальні шанси вийти до другого туру мали лише чотири з них – Жанетт Хара, ліва провладна кандидатка з Комуністичної партії, а також Антоніо Каст, Йоганнес Кайзер та Евелін Маттеї, які є кандидатами правого спрямування. Оскільки опозиція не проводила праймеріз, технічно всі вони були окремими незалежними кандидатами, але хай там як, ідеологічний фактор все одно зводить протистояння до боротьби між лівими та правими.

Насамперед варто зазначити, що у Чилі діє відповідний закон, що встановлює період тиші за п'ятнадцять днів до виборів, який цього разу почався відповідно 1 листопада 2025 року. Він накладає заборону на пряме або опосередковане поширення результатів опитувань громадської думки щодо виборчих уподобань кандидатів на посаду Президента Республіки та членів парламенту. Для оцінки електоральної підтримки кандидатів до самих виборів важливо розглянути найсвіжішу статистику з останніх опитувань, які були оприлюднені перед періодом тиші, та потім прослідкувати різницю із офіційними результатами першого туру.

За даними останніх опитувань, рейтинг Жанетт Хари складав приблизно 28,5%, що розміщувало її на першій сходинці президентських перегонів. Вона доволі впевнено та стабільно утримувала перше місце фактично впродовж всієї передвиборчої кампанії. Такий розклад не викликав жодних сумнівів у тому, що вона пройде далі, до другого туру виборів, який відбудеться 14 грудня. Однак, як завжди, є нюанси та підводні камені. Сам факт виходу Жанетт Хара до другого туру, – ще зовсім не гарантує їй перемогу у цьому другому турі. А от із ним у неї вже все набагато складніше.

Хоча Хара є доволі молодою та харизматичною лідеркою, яка б могла підлаштуватись під більш помірковані ліві погляди, її тривала комуністична діяльність стала для неї тягарем у країні, де громадяни з острахом дивляться на правління лівих в інших країнах регіону, особливо у Венесуелі. Крім того, вона асоціюється з теперішнім лівим урядом Габріеля Борича, діяльність якого розчарувала багатьох виборців.

Для того, щоб підвищити свої шанси не лише впевнено вийти до другого туру, а й мати реальні перспективи перемоги над одним із правих кандидатів, Жанетт Харі тоді необхідно було максимально мобілізувати весь свій потенційний електорат. Проте зробити це в обсязі, який міг би забезпечити їй результат, достатній для перемоги у фінальному раунді (50% + 1), видавалося надзвичайно складним, якщо не малоймовірним. Показово, що навіть рейтинг чинного президента Борича протягом його правління тримався приблизно на рівні 30% і майже не демонстрував тенденції до зростання – цей факт додатково свідчив про обмежену електоральну місткість усього провладного табору.

Згідно з опитуваннями RadarElectoral, наступним у рейтингу йшов Антоніо Каст із близько 20% підтримки. Що цікаво, ще у серпні його підтримка сягала 28%, однак протягом двох місяців перед виборами вона суттєво знизилась. Попри те, що Каст традиційно відзначається вкрай консервативною позицією щодо таких питань, як аборти, одностатеві шлюби, усиновлення одностатевими парами, а також відкритою прихильністю до військового режиму Аугусто Піночета, у цій президентській кампанії він кардинально змінив свою стратегію.

На відміну від попередніх перегонів, він практично не порушував соціально консервативних тем. На думку аналітиків, це було свідомою спробою “поміркованості”, спрямованою на залучення ширшої, більш центристської аудиторії. Замість ідеологічних баталій, Каст заявляв, що час зосередитися на трьох пріоритетних для виборців напрямках: безпеці, економіці та міграції. Його головна програмна пропозиція полягала у створенні «уряду надзвичайного стану», який мав би «відновити порядок» у країні, відновити економічне зростання та взяти під контроль нелегальну міграцію шляхом закриття кордонів. Додатковою, хоча й скандальною, обіцянкою було фіскальне скорочення на 6 млрд доларів США протягом 18 місяців – ініціатива, реалістичність якої викликала значні сумніви в політичному спектрі.

Третє місце у рейтингах посідав Йоганнес Кайзер із підтримкою близько 15,7%. Вона майже подвоїлася за два місяці до виборів: із 8,21% у вересні до 15,7% на початку листопада. Така стійка тенденція до зростання популярності ультраправого Кайзера серйозно ставила під питання вихід Каста до другого туру. За аналогією з аргентинським президентом Хав'єром Мілеєм, Кайзер позиціонував себе як самопроголошений лібертаріанець.

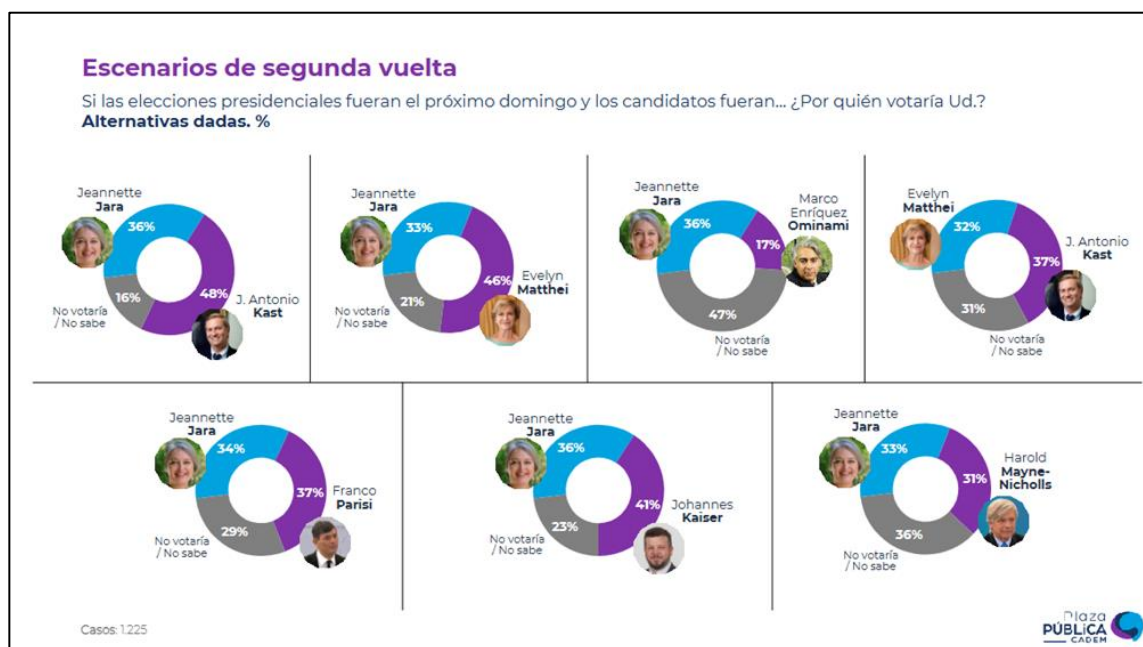
Його риторика була значно радикальнішою, ніж у Каста, із жорстким акцентом на темах безпеки та міграції. Серед його ключових програмних пунктів були закриття кордонів із Болівією, депортація іноземців із кримінальним минулим та будівництво “перевиховних таборів” біля кордону для нелегальних мігрантів. У сфері правосуддя він пропонував реформувати прокуратуру, судову владу та навіть розглядав можливість амністії для затриманих за порушення прав людини під час режиму Піночета. На міжнародній арені Кайзер пропонував вихід Чилі з Паризької угоди та Міжамериканського суду з прав людини, що могло суттєво змінити зовнішньополітичний вектор країни.

Останньою важливою кандидаткою, яка претендувала на вихід до другого туру, була Евелін Маттеї. Опитування прогнозували їй близько 14,2% підтримки. Економістка з багаторічним політичним досвідом і одна з ключових постатей традиційних правих у Чилі, Маттеї вела, без перебільшення, одну з найскладніших кампаній у своїй кар'єрі.

Її стратегія полягала у позиціонуванні себе як поміркованої альтернативи між крайнощами лівого та правого таборів. Після початкових спроб змагатися з Кастом у жорсткості риторики, Маттеї змінила тон, роблячи ставку на поміркованість і діалог із центристським електоратом. Втім, за оцінками експертів, найслабшою ланкою її кампанії залишалися молодь та соціально вразливі групи, які були більш схильні підтримувати кандидатів із виразною харизмою та риторикою “твердої руки” — передусім Каста або Кайзера. Маттеї ж асоціювали з поміркованістю та стабільністю — рисами, що приваблювали старших та центристських виборців, але менш резонували з молодшими поколіннями.

Шанси на перемогу у президентських виборах: тенденції напередодні першого туру

Напередодні першого туру президентських виборів аналітики активно оцінювали потенційні сценарії та конфігурації другого туру. Опитування громадської думки, зокрема дані Plaza Pública Cadem, дозволили окреслити ймовірні траєкторії для основних кандидатів.

Сценарії другого туру президентських виборів у Чилі. Джерело: Plaza Pública Cadem

Попри лідерство Жанетт Хари в більшості соціологічних вимірів, її позиції мали очевидні межі: рейтинги коливалися у межах 33–36%, і це фактично позначало її електоральну «стелю». Моделювання показувало, що у гіпотетичних друготурових дуелях вона програвала всім трьом кандидатам від правого спектра – Антоніо Касту, Йоганнесу Кайзеру та Евелін Маттеї. Це лише підтверджувало високий рівень поляризації кампанії та значний потенціал правих сил.

Суспільні настрої також демонстрували глибоку втому від політики. За опитуванням ICSO–Universidad Diego Portales, 55% респондентів погоджувалися з твердженням: «Мені байдуже, хто керуватиме країною, я все одно мушу щодня виходити на роботу». Така відсторонена позиція значної частини громадян свідчила про розчарування та певну нормалізацію політичної апатії. Цей фон добре відчувався і в публічному просторі: рівень емоційної напруги та залучення виборців був нижчим, ніж у попередніх кампаніях; політичні дискусії на вулицях траплялися рідше, а розмови про вибори нерідко уникалися навіть у колі сім'ї й друзів. Сукупність цих факторів робила вибори одними з найбільш непередбачуваних за останні роки.

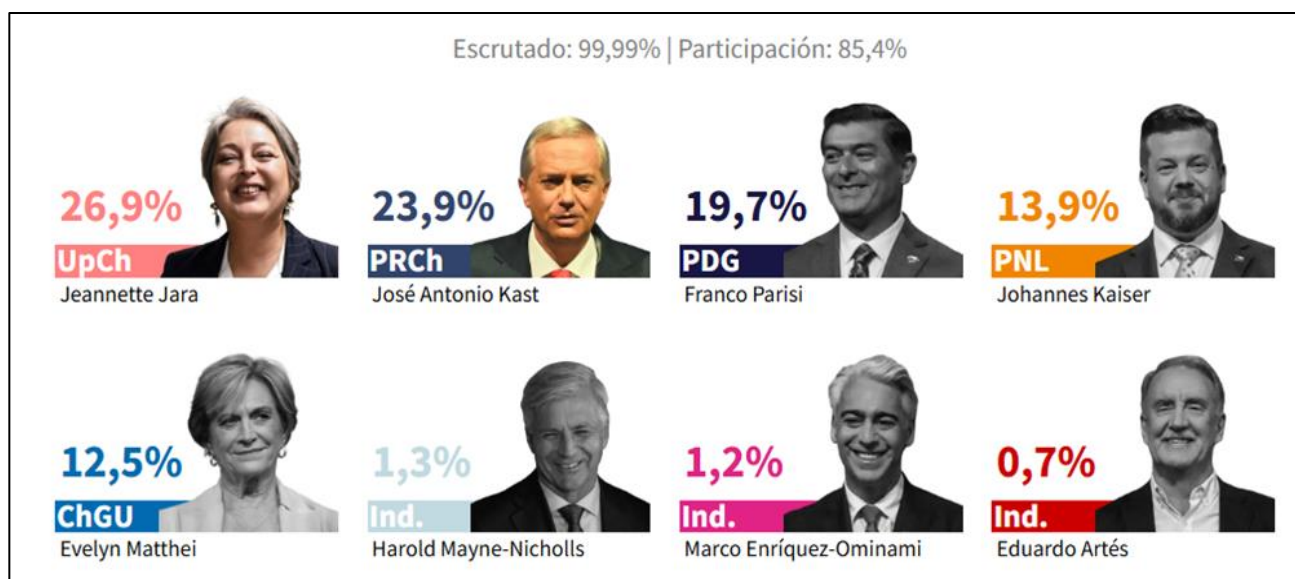
Особливої інтриги додавала й ситуація всередині правого табору. Каст, Кайзер і Маттеї фактично змагалися між собою за єдину перепустку до другого туру, усвідомлюючи, що лише одному з них вдасться стати основним конкурентом Хари. Це стимулювало штаби до неформальних консультацій

щодо можливої взаємної підтримки. Каст відкрито заявляв про готовність підтримати будь-кого з правих кандидатів у разі власної поразки, тоді як Маттеї залишалася стриманішою, хоча її публічні меседжі чітко натякали на небажання голосувати за кандидатку чинної коаліції та Комуністичної партії.

Загалом перед першим туром окреслилися дві ключові тенденції: посилення конкуренції всередині правого флангу та зростання громадської апатії, що могло істотно вплинути на явку й розподіл голосів. Політологи відзначали, що цей виборчий цикл став дзеркалом глибших структурних викликів чилійської демократії – від кризи довіри до інститутів до потреби у нових моделях політичного лідерства та комунікації з виборцями.

Результати першого туру

Результати першого туру президентських виборів не подарували чилійцям якихось несподіванок чи непередбачуваних сюжетів. Сценарій, який простежувався у більшості передвиборчих опитувань електоральної думки, чітко підтвердився у день самих виборів – до другого туру, як і очікувалося, вийшли два кандидати із протилежних політичних таборів – Жанет Хара від лівих та Антоніо Каст від правих. За даними Servel, цього разу проголосували 13 475 457 громадян, тобто 85,4% від усього виборчого списку, що зробило явку на цих виборах рекордною в історії країни. Оскільки жоден з восьми кандидатів не набрав більше 50% голосів, наступного місяця президентство буде визначено саме в очному протистоянні між двома кандидатами-антагоністами.

Джерело: Servel, Результати першого туру президентських виборів

У цілому перед першим туром не було жодних питань до перемоги Жанет Хари, як єдиної лівої кандидатки від владної вертикалі із реальними шансами на перемогу. Проте, так чи інакше поставало питання, хто ж буде представником правих у другому турі виборчих перегонів – праворадикальний Антоніо Каст чи ще більш радикальний Йоганнес Кайзер. Однак, на превеликий подив, третє місце зайняв не Кайзер чи принаймні Маттеї, а – популіст Франко Парісі, який, як і в 2021 році, знову посів третє місце – цього разу з результатом понад 19%. Тим не менш, сконцентруймося саме на кандидатах, що пройшли до другого туру.

Попри те, що перемога Жанет Хари у першому турі залишалася безальтернативною за відсутності конкурентів у лівому таборі, її реальний результат наочно відобразив ту електоральну стелю, якої вона досягла. Рівень підтримки, який вона зрештою отримала, майже дзеркально відтворив ставлення чилійців до чинної влади: менш ніж 30% виборців проголосували за Хару, що цілком корелює з

низькою довірою до уряду, яку протягом останніх місяців послідовно фіксували соціологічні опитування.

Ба більше, кандидати з ширшого спектра лівоцентристських та лівих сил – Марко Енрікес-Омінамі та Едуардо Артес – разом не спромоглися подолати навіть двовідсоткову позначку. Така сукупна слабкість лівого флангу значною мірою зумовлює те, що шанси Хари на перемогу у другому турі виглядають майже примарними, адже резервів для суттєвого нарощування голосів просто немає. Показово й те, що свій найкращий результат Хара продемонструвала в Столичному регіоні Сантьяго – традиційно більш сприятливому для кандидатів від лівих. Однак навіть там загальна підтримка правих сил у сумі перевищила 50%, фактично окресливши політичну географію другого туру ще до його початку.

Утім, головна інтрига першого туру полягала не стільки у визначенні фаворитів, скільки у тому, якою буде конфігурація сил на правому фланзі перед другим туром. Сукупний результат кандидатів консервативного табору одразу окреслив помітну перевагу Антоніо Каста. Йоганнес Кайзер та Евелін Маттеї без вагань заявили про підтримку Каста вже у виборчу ніч, що створило для нього майже готовий електоральний міст до фінального голосування. Таким чином, очевидно, що правий блок, який відмовився проводити праймеріз і виступив на цих виборах роздроблено, вже демонструє єдність протягом цих декількох тижнів передвиборчої кампанії, яка наразі у самому розпалі.

Інакше повелася лише «Partido de la gente», яку очолює Франко Парісі: після внутрішнього онлайн-волевиявлення її прихильники переважно схилилися до протестного голосування, налаштовані зіпсувати бюлетень. Це рішення лише підкреслило характер соціальної бази Парісі – виборців, розчарованих у традиційних політичних елітах і критично налаштованих до уряду Борича. Саме за цю аудиторію розгорнулася негайна боротьба. Жанет Хара майже одразу спробувала звернутися до симпатиків Парісі, наголошуючи на спільних соціально-економічних пріоритетах, передусім на темі високої вартості життя. Вона навіть інтегрувала окремі пропозиції Парісі, зокрема ідею скасування ПДВ на медикаменти, демонструючи готовність розширювати власну програму заради приваблення ширшого електорату.

У виборчу ніч Хара фактично підтвердила складність завдання, що стоїть перед нею у другому турі. Попри те, що як міністерка вона була обличчям найбільш соціально очікуваних реформ уряду Борича – пенсійної, скорочення робочого тижня до 40 годин та підвищення мінімальної зарплати – цього виявилось недостатньо, щоб забезпечити їй широку електоральну підтримку. Хара також застерегла, що політична поляризація та зростання радикальних настроїв створюють ризики для демократичної стабільності країни – натяк, який було легко прочитати як адресований її супернику з праворадикального флангу. На цьому тлі другий тур стає не лише вибором між двома програмами, а й тестом на те, у який бік схилиться суспільний настрій Чилі, що за останні роки помітно змінився.

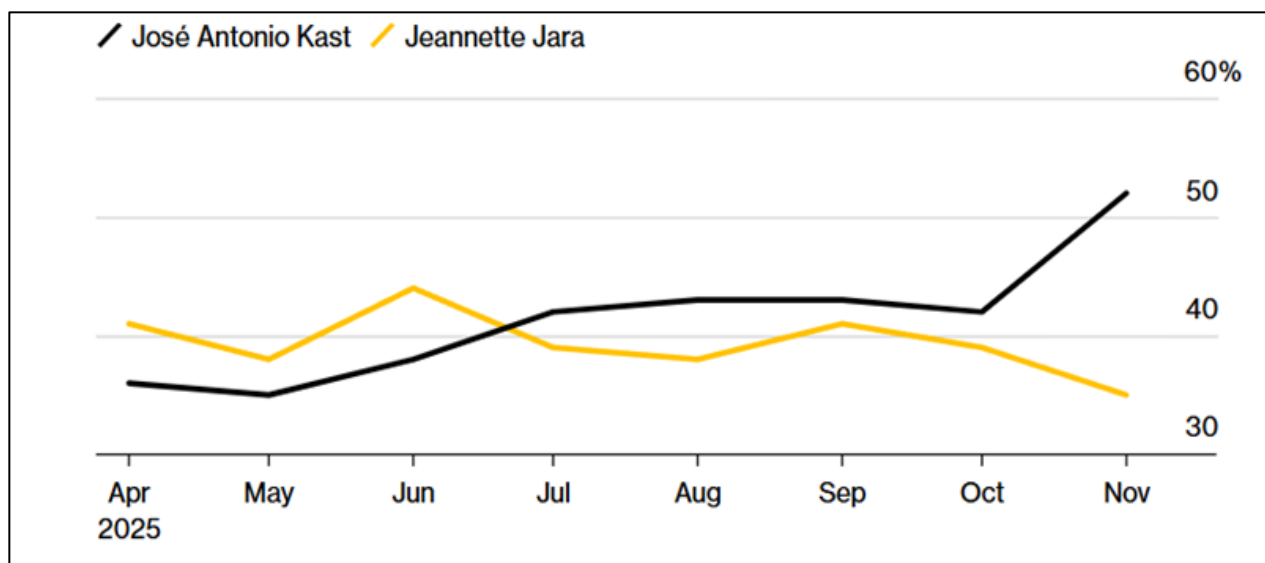
Прогнози

Другий тур президентських виборів відбудеться вже 14 грудня і остаточно визначить найближче майбутнє Чилі, що зараз знаходиться на роздоріжжі двох дуже різних шляхів. Результат найбільш поляризуючих країну президентських перегонів наразі повністю залежить від того, кому з кандидатів вдасться перетягнути більше виборців на свій бік. Хара, яка в листопаді набрала найбільшу кількість голосів і обігнала Каста на 3%, знаходиться в скрутній ситуації. Для багатьох чилійців її особистість досі залишається більш близькою та зрозумілою, ніж контраверсійні дії та висловлювання Каста, який закликає до повного перезапуску політики країни. Однак, в першому турі Хара показала нижчі результати, ніж від неї очікувалося. З іншого боку, Каст перевершив усі очікування, а до різниці між двома кандидатами склали лише 400 000 голосів.

Тепер на Хару чекає найскладніше змагання, перемогти в якому в неї залишається зовсім небагато шансів. Йоганнес Кайзер та Евелін Маттей, які набрали меншу частку голосів, ніж фіналісти, уже

висловили свою підтримку Касту. Франко Парісі, що посів третє місце в першому турі, відмовився підтримувати жодного з кандидатів, однак правочентристський та популістичний характер його кампанії наводить на думку, що більшість його прихильників також віддадуть свій голос за Каста.

Згідно з опитуванням [LatAm Pulse](#), сприйняття правого кандидата виборцями значно покращилося за останній час. Каста підтримують 57% респондентів – це на 10% більше порівняно з його жовтневими показниками – тоді як Хару лише 35%. Ще 8% заявили про свою невпевненість у виборі фаворита.

Source: LatAm Pulse Survey, by AtlasIntel and Bloomberg

Сьогодні суспільство Чилі вже не є тим самим, яким воно було під час протестів *estallido social*. Є декілька причин, що можуть пояснити таку динаміку. Після пандемії країна зазнала подвійного шоку від різкого збільшення нелегальної міграції та хвилі організованої злочинності, зокрема діяльності венесуельської злочинної організації Tren de Aragua. Хоча Чилі досі залишається однією з найбезпечніших країн Латинської Америки, рівень убивств більш ніж подвоївся, починаючи з 2015 року. Кількість викрадень людей досягла рекордного показника – [868 випадків у 2024 році](#), а генеральна прокуратура пов'язує 40% із організованою злочинністю. Усе це призвело до загального розчарування населення в чинному уряді та неспроможності Габріеля Боріча впоратися з кризою.

На тлі цього Хара опинилася у вкрай програшному становищі. Її спроби дистанціюватися від адміністрації Боріча та натяки на можливий вихід із Комуністичної партії у разі обрання її президенткою поки не дають суттєвого ефекту. Криза венесуельських біженців одночасно відштовхує виборців від кандидатки-комуністки та створює попит на новий, більш жорсткий підхід до міграційної політики. Таким чином, Каст здобув переконливу перевагу під час своєї передвиборчої кампанії, обіцяючи запровадити підхід *mano dura* для швидкого вирішення проблеми.

Лівий оптимізм, що зовсім нещодавно був притаманний Чилі, нині стрімко залишається позаду. Опитування показують, що злочинність нині затьмарює економіку, охорону здоров'я чи освіту як головне занепокоєння чилійців. Виборці, охоплені страхом перед бандами, готові закрити очі на інші аспекти політики Каста, які ще кілька років тому не змогли б здобути й третини тієї підтримки, яку здобули зараз. Хоча повністю списувати Хару з рахунків ще рано, існує дуже велика ймовірність того, що Чилі стане наступною країною Латинської Америки, яка підпаде під тенденцію піднесення правих сил, що останніми роками спостерігається в регіоні. При цьому, навіть у випадку обрання Каста президентом, святкування перемоги для нього буде дуже коротким з огляду на розчарування виборців невиконаними політичними обіцянками в минулому та високі очікування щодо швидкого вирішення проблеми злочинності.